

Saksb.: Øyvind Skogstad
Tlf: 75 53 15 68
Dato: 18.03.2015
Sak: 2015/1959

Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland

- Notat fra Fylkesmannen i Nordland om revisjon av planen

Rovviltnemnda for region 7 – Nordland har ansvaret for å utarbeide forvaltningsplan for rovvilt i Nordland. Gjeldende forvaltningsplan ble vedtatt i mars 2011. Forvaltningsplanen bør rulleres med jevne mellomrom, blant annet for å sikre at den er oppdatert i forhold til utviklingen i rovviltbestandene og skadesituasjonen. Rovviltnemnda i Nordland tar sikte på å starte et revisjonsarbeid våren 2015, med mål om at sittende nemnd skal vedta en revidert plan før ny nemnd konstitueres, trolig på nyåret 2016. Som start på dette arbeidet ønsker nemnda å be om innspill til revisjonen og erfaringer med gjeldende plan.

Fylkesmannen er sekretariat for Rovviltnemnda, og innspill skal sendes til Fylkesmannen i Nordland, Postboks 1405, 8002 Bodø, evt. e-post fmnopost@fylkesmannen.no, innen 1. mai 2015. Merk sendinga med «*Forvaltningsplan for rovvilt i Nordland, ref 2015/1959*».

I det følgende har Fylkesmannen redegjort for bakgrunn og rammer for forvaltningsplanen. Videre har vi forsøkt å skissert en del problemstillinger og utfordringer som vi gjerne vil ha tilbakemelding på.

Bakgrunn

I følge rovviltforskrifta § 6 skal rovviltnemndene utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt. Forvaltningsplanen skal bygge på de nasjonale bestandsmål for de enkelte rovviltartene i regionen. Rovviltnemnda skal i forvaltningsplanen legge vekt på en langsiktig geografisk differensiering som innebærer et best mulig skille mellom beitedyr og faste forekomster av rovvilt basert på en avveining av de kryssende hensyn som skal ivaretas. Forvaltningsplanen skal vise hvordan rovviltnemnden vil prioritere midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak innenfor regionen i tråd med prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Planen skal også gi anbefalinger om bruken av landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler innenfor regionen for å bidra til en samordnet virkemiddelbruk og reduserte tap og konflikter. Rovviltnemnda skal ha nær kontakt med kommuner og organisasjoner innenfor regionen ved utformingen av forvaltningsplanen.

Hovedprinsippet i de nasjonale føringene om rovviltforvaltning er at man skal legge til rette for å oppnå den todelte målsettinga ved at forvaltningen skal være differensiert, med områder prioritert til hhv. beitedyr og de ulike rovdyrartene. Det innebærer at bruken av ulike tiltak og

virkemidler skal legges opp på en måte som så langt det er mulig differensierer mellom de ulike interesser i ulike geografiske områder. Det er imidlertid en forutsetning at forvaltningen av rovvilt ikke må true bestandens overlevelse.

Hva er nytt siden forrige plan ble vedtatt?

Endringer i rovviltforskrifta

- Innført godtgjøring ved skadefellingsforsøk
- Bestandsmålet for bjørn er endret fra 15 årlige ynglinger til 13 årlige ynglinger. Reduksjonen i måltall er gjort i region 6 og region 7.

Rovviltforliket av 2011

Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette. All forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Det er et mål at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Rovdyrforvaltningen skal baseres på en politikk der hensynet til å sikre overlevelse til alle de store rovviltartene i norsk natur må kombineres med en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og motvirke utrygghet innenfor den todelte målsettingen.

Videre inneholder rovviltforliket en rekke formuleringer og presiseringer knyttet til bestandsovervåking og bestandsregistrering, konfliktdepende og forebyggende tiltak, samt bestandsmål for bjørn og ulv. Mange av disse presiseringene er knyttet opp mot en tydelig soneinndeling, hvor det skal være forvaltningsmessig ulik praksis i henholdsvis prioriterte rovviltområder og prioriterte beiteområder.

Regjeringserklæringen

Dette står konkret om rovvilt:

«Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og søke å redusere konfliktnivået.»

Signaler fra regjeringen

Regjeringen har presisert viktigheten av en tydelig soneforvaltning. Blant annet har klima- og miljøministeren uttalt: «Rovviltforliket skal forvaltes innenfor klare rammer. Innenfor disse rammene ser jeg behov for en enda tydeligere soneforvaltning. Det er særlig her det er et potensial for å redusere både konflikter og tapstall. Dette innebærer både bedre tilpassing av beitenæring i prioriterte yngleområder for rovvilt, og mål om mer effektive uttak av rovdyr i prioriterte beiteområder, både ved skadefelling og ved uttak i form av lisensjakt og kvotejakt.» Statsrådene i KLD og LMD har hatt dette som tema i to møter med nemndene våren og høsten 2014, og har berammet nytt møte i mai 2015. Senest i brev av 12.03.2015 omtaler klima- og miljøministeren fokuset på tydelig soneforvaltning.

Erfaringer med gjeldende forvaltningsplan

Erfaringer med gjeldende forvaltningsplan i fire år gir viktig grunnlag for vurderingene om revisjon.

Arealdifferensieringen i gjeldende plan

Utgangspunktet for arealdifferensieringen i dagens forvaltningsplan er en definering av prioriterte beiteområder for sau og rein. Kart fra Organisert beitebruk for sau og

reinbeitedistriktenes inntegning av sentralt kalvingsland for rein var utgangspunktet for hvilke områder som skulle prioriteres til beitedyr. I tillegg ble det etter innspill fra kommuner og beitenæring, tatt med noen flere områder med sauebeite som ikke inngår i OBB. Videre er hele Lofoten/Vesterålen og en avgrenset sone langs kysten av hele fylket definert som prioritert beiteområde for sau og rein. De resterende arealene er definert som prioriterte rovviltområder.

Tall fra Skog og Landskap (AR50) viser at skog, myr, snaumark i Nordland til sammen utgjør ca 34200 km². Prioriterte beiteområder for sau og prioritert kalvingsland for rein utgjør ca 60 % av totalt utmarksareal. Prioriterte rovviltområder utgjør ca 40 % av totalt utmarksareal.

Det er 100 % overlapp mellom prioriterte områder for gaupe og jerv. Bjørneområdet overlapper ca 99 % med prioriterte områder for gaupe og jerv (det er kun en veldig liten del av bjørneområdet som ikke er prioritert område for gaupe og jerv).

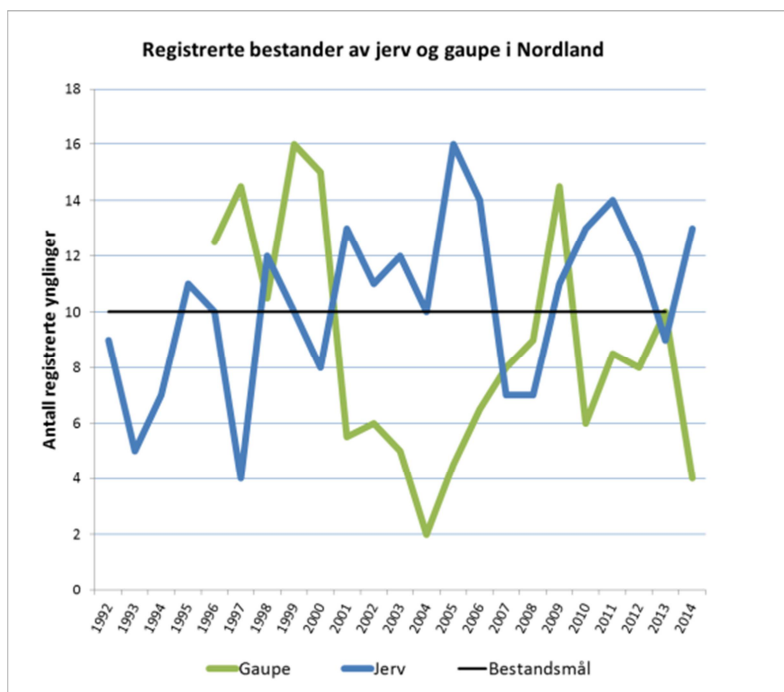
Størrelse på områdene for de enkelte rovviltartene:

- Prioriterte områder for gaupe er på ca 13500 km²
- Prioriterte områder for jerv er på ca 13500 km²
- Prioriterte områder for ynglende bjørn er på ca 4200 km².

Ved utarbeiding av gjeldende plan var nemnda tydelig på at utgangspunktet for arealdifferensieringa skulle være beitenæringens arealbruk, og ikke de ulike rovviltartenes arealbruk, biologi og adferd. De prioriterte rovviltområder tar derfor i liten grad hensyn til områdenes egnethet for de ulike rovviltartene.

Tap av sau til fredet rovvilt oppstår i hovedsak innenfor prioriterte beiteområder, og det er en lav terskel for å innvilge skadefelling ved akutte tapssituasjoner. Tap av rein til fredet rovvilt oppstår både i prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder. Kvoter for jakt og lisensfelling prioriteres til deler av fylket med størst konflikter. Det er ikke praktisk gjennomførbart å avgrense kvotejakt, lisensfelling eller skadefelling til prioriterte beiteområder fordi skillet mellom beiteområder og rovviltområder er finmasket og skadegjører naturlig bruker store arealer. En betydelig andel av felte rovdyr er derfor felt innenfor prioriterte rovdryrområder. Med gjeldende arealdifferensiering er det derfor vanskelig å forvalte soneinndelingen tydelig. En slik situasjon må sies å være lite forutsigbar for beitenæringene.

Bestandene av jerv og gaupe (målt som registrerte ynglinger) har de siste 20 årene svingt rundt dagens bestandsmål på 10 ynglinger, men med forholdsvis store svingninger.

En oversikt over registrerte jerveynglinger de siste 5 årene viser at ca 70 % av ynglingene ligger i prioriterte rovviltområder. I løpet av de siste 5 årene er det kun to år med tilstrekkelig antall ynglinger innenfor prioriterte rovviltområder. For de andre årene med registrert bestand på eller over bestandsmålet, har man vært avhengig av å ha ynglinger i prioriterte beiteområder for å oppnå bestandsmålet. Slike ynglinger i prioriterte beiteområder er naturligvis konfliktfylte. Men også en stor andel av ynglingene som ligger i rovviltområder vil påvirke viktige beiteområder på grunn av jervens naturlige arealbruk og den fragmenterte arealdifferensieringen som gjør at det ofte er prioriterte beiteområder nært opp til ynglinger i rovviltområdene. I 2014 var for eksempel 5 av 9 ynglinger i prioriterte jerveområder nærmere enn 5 km fra prioriterte beiteområder.

	Ynglinger i jerveområder	Ynglinger i beiteområder	Sum ynglinger
2014	9	4	13
2013	5	4	9
2012	6	6	12
2011	12	2	14
2010	10	3	13

Siden 1. oktober 2010 er det dokumentert 65 springer av gaupefamilier i Nordland (per 19. februar 2015). Dette inkluderer springer som ut fra avstandsregler er vurdert å være samme familiegruppe. Kun 19 av disse er sporet i prioriterte gaupeområder (30 %), hvorav 15 nærmere enn 5 km fra prioriterte beiteområder.

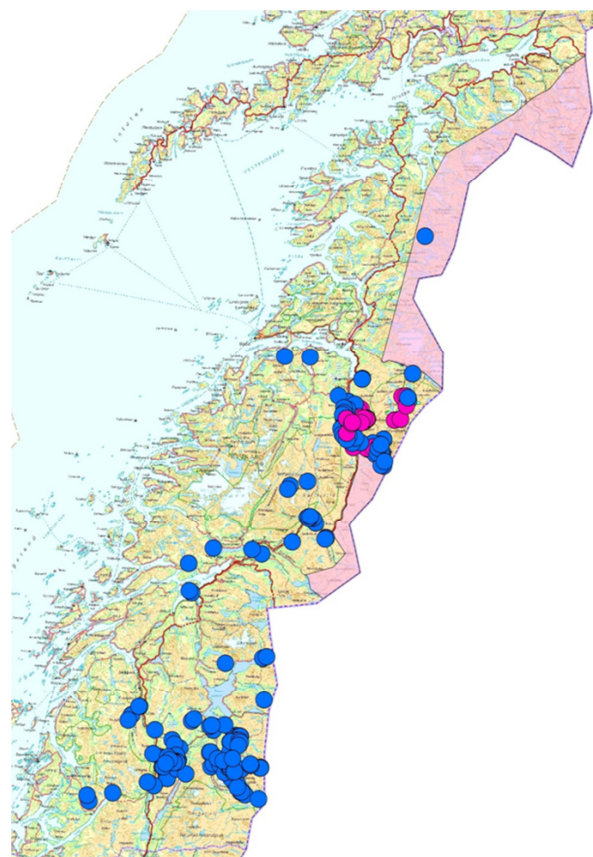
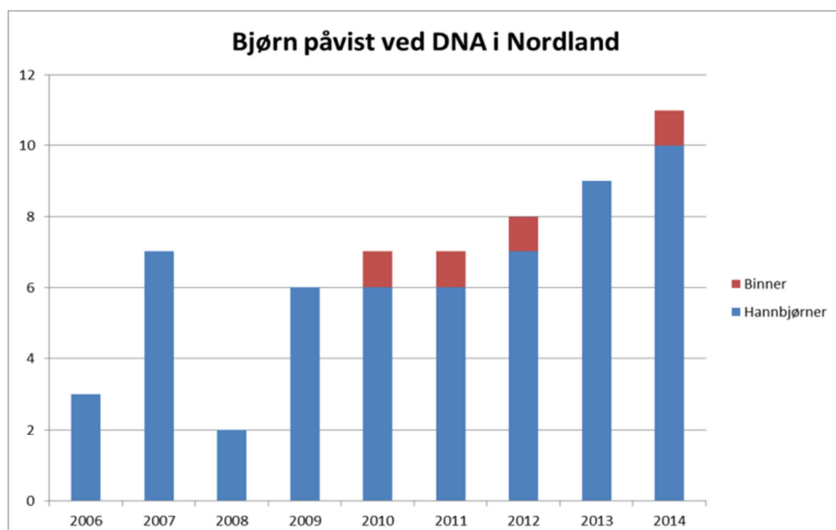
I løpet av årene 2006-2014 er det i alt analysert 364 hår-/skitprøver som var fra bjørn. Kun tre av disse ble funnet innenfor prioritert område for bjørn, de andre i prioriterte beiteområder. Det er identifisert 33 ulike bjørner i Nordland i denne perioden.

Det er identifisert to binner:

- «NO13» i indre Saltdal i 2010 og 2011
- «NO17» i indre Saltdal i 2012 og 2014

Det er ikke påvist yngling av bjørn i Nordland i nyere tid, og bestandsmålet er altså ikke oppfylt.

Figur og kart: DNA-treff på bjørn i Nordland i perioden 2006-2014.

Alternativer for arealdifferensiering

Diskusjon og forslag til arealdifferensiering eller sonering mellom prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder er et utfordrende tema for alle rovviltarter og beitedyr.

Tidligere vurderte forvaltningsprinsipper for rovvilt i Nordland kan i grove trekk deles inn i tre ulike retninger. Disse retningene vil i varierende grad være i samsvar med nasjonal politikk på området.

1 – forholdsvis finmasket sonering, hvor beiteinteressene vektet tungt (en videreføring av dagens plan med flere mindre rovviltsoner)

I vurderingen av dette ligger en gjennomgang av muligheten for å beholde dagens plan, og hvilke fordeler og ulemper dette i så fall innebærer.

2 – tydeligere og større soner

Også her må man vurdere fordeler og ulemper. Færre og større soner kan gi færre «grensemeter». Dersom rovviltområdene har en kvalitet som gjør det sannsynlig at bestandsmålene kan nås innenfor disse områdene, bør det gi grunnlag for uttak av rovvilt i beiteområdene også i år hvor man ligger noe under bestandsmålene.

3 – Ikke vedta sonering (unntatt Lofoten og Vesterålen)

Dette vil innebære en byrdefordeling der man innser at i Nordland vil i praksis beiteområder og rovviltområder i stor grad overlappe hverandre. Fokuset må da være på forebyggende tiltak og «leve med rovvilt».

I det videre beskrives utfordringer knyttet til de ulike rovdyrarter med hensyn på leveområder og skadepotensiale.

Bjørn

Bestandsmål er redusert til én årlig yngling, noe som kan omregnes til ca 6,5 binner og 10 hannbjørner.

Ni års innsamling av DNA fra bjørner + kadaversaker viser at det kun er jevnlig bjørneaktivitet på indre Helgeland og i indre Salten. Det er lite realistisk å oppnå bestandsmålet noen andre steder.

Evt bjørneområde på indre Helgeland vil berøre områder med mye sau. Reindriften vil kunne bli berørt i kalvingsland.

Evt bjørneområde i østlige deler av indre Salten vil berøre noe sau, men betydelig mindre enn på Helgeland. Det vil også bli nært kalvingslandet til ett reinbeitedistrikt.

Yngleområde i østlige deler av indre Salten vil kunne medføre økt aktivitet av streifende hannbjørner også til vestlige deler av indre Salten, hvor det er mer sau. Det vil i så fall være viktig med målretta kompetanseheving av kommunalt skadefellingslag slik at man øker sjansen for å ta ut streifende hannbjørner.

Evt videreføring av bjørneområder som ikke omfatter areal hvor vi har bjørneaktivitet i dag gjør det vanskelig å håndtere enkeltsaker, særlig dersom det påvises binner. Erfaringsmessig vil da forvaltningens vedtak baseres på en konkret vurdering av

skadepotensiale sett opp mot regionens bestandsmål. Dette blir fort lite forutsigbart for beitenæringene.

Jerv

Vi har mest jerv på indre strøk, men også aktivitet lengre ut mot kysten. Det oppstår jevnlig tap av beitedyr til jerv i store deler av fylket, med unntak av på øyer og ytterst på halvøy. Det er neppe realistisk å differensiere på en slik måte at man ikke får enkelt dyr som også berører viktige beiteområder. Men en sonering med større områder kan likevel inneha en del fordeler:

- Hvis man kan oppnå bestandsmålet innenfor jerveområder, og uten å komme svært nær viktige beiteområder med for mange ynglinger, blir forvaltningsplanen et bedre styringsverktøy for prioritering av uttak.
- Færre beiteområder blir liggende i grenseland mellom prioriterte jerveområder og prioriterte beiteområder, noe som vil innebære noe bedre forutsigbarhet for beitenæringene.

Slik sonering vil nødvendigvis innebære at en del beiteareal blir definert som prioritert jerveområde. Dette vil naturlig nok oppfattes som problematisk, men det er uansett vanskelig å lykkes med å holde jerv borte fra en del beiteområder som ligger nært opp mot sentrale jerveområder uansett hvilken prioritet de har. For en del slike områder vil det derfor gi bedre forutsigbarhet å erkjenne at det må forventes jerveaktivitet. Det vil da også gi bedre mulighet for særlig utsatte besetninger å vurdere omstilling, jf. ny forskrift om omstilling.

Gaupe

Gaupebestanden i Nordland er primært knyttet til lavereliggende områder. Dette, sammen med kunnskap om arealbruken til gauper, gjør at det neppe er mulig å definere yngleområder for gaupe hvor man kan oppnå bestandsmålet uten at man berører store beiteområder for både sau og rein. Videre tilsier forskningskunnskap om gaupa at det i liten grad er snakk om "problemindivider" i forhold til tap av beitedyr. Dette betyr at størrelsen på gaupebestanden vil være bestemmende for nivået på tapene, særlig for sau. Den lokale effekten av å skyte gauper på tap av sau er kortvarig i områder med sammenhengende bestander av gaupe, da ledige revir raskt blir fylt opp av nye gauper.

En mulig sonering kan være å prioritere en del kystområder til beitedyr, mens man satser på å forvalte en gaupebestand nærmest mulig bestandsmålet spredt over store deler av fylket for å fordele belastninga.

FKT-midler

Forvaltningsplanen skal vise hvordan rovviltneemnden vil prioritere midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak innenfor regionen i tråd med prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Dagens sonering brukes i liten grad til å prioritere FKT-midlene, da så godt som all sau er innenfor prioriterte beiteområder. For rein er FKT-midlene vurdert ut fra muligheten for tiltak i de ulike årstidene uavhengig av soneringen.